

บทเรียนการประชุมงานมหกรรมคุณภาพ (Quality Fair) ประจำปี 2565

เรื่อง “Lifelong Learning: Learning VS Education”

วันพฤหัสบดีที่ 8 กันยายน 2565 เวลา 13.00-14.15 น.

ณ ห้องประชุมราชบัณฑิตยสถาน อาคารศรีสวรินทิรา ชั้น 1 และ

ถ่ายทอดสดผ่านระบบเน็ตเวิร์ค SiBN, IPTV, Facebook งานพัฒนาคุณภาพ

วิทยากร

คุณพชร สูงเด่น

Story Curator นักสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง

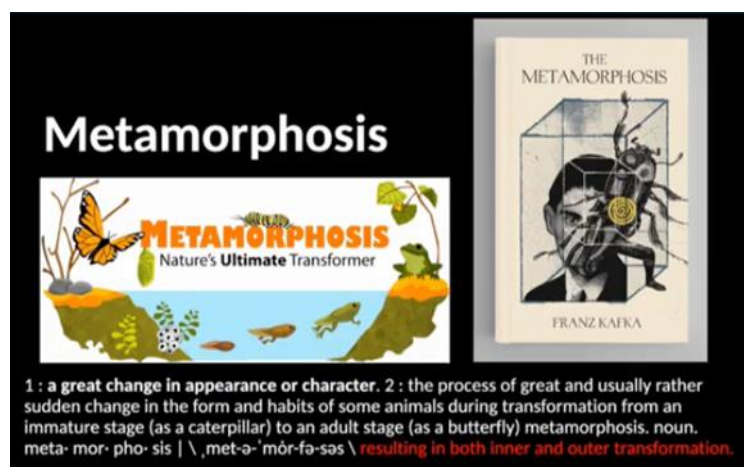
ผู้ดำเนินการอภิปราย

รศ. นพ.ตรีภาพ เลิศบรรณพงษ์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนาคุณภาพ

คุณพชร สูงเด่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องของ lifelong learning โดยคุณพชร เล่าถึงความสำคัญในการเรียนรู้ว่า โลกเปลี่ยนไปทุกวัน จาก 10 ปีที่แล้ว โดยในวงการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวงการแพทย์ และวงการการเรียนการสอน แต่ละคนต้องมีเป้าหมาย และหาความสอดคล้องเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ตามสถานการณ์โลกรวมถึงปัจจัยภายใน/ภายนอกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ความแตกต่างระหว่าง education & learning คือ learn เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับมาในเชิง active เช่น ประสบการณ์ทักษะต่าง ๆ ส่วน education เป็นกระบวนการที่ได้รับในเชิง passive เช่น การเป็นนักเรียนที่รับข้อมูลผ่านการวางแผนและออกแบบมาแล้ว ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบต้องไปควบคู่กัน มีการ balance ระหว่าง education กับ learning โดยในประเทศไทย หลักสูตรมีการ balance แต่อาจไม่ใช่ 50/50 โดยการดูบริบทให้เข้ากัน หนังสือ Metamorphosis พูดถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่มาจากภายในและภายนอก เมื่อมอง education จะเป็นกระบวนการภายนอกที่ต้องมากระตุ้นให้เกิด transform ภายใน ถ้ามองแค่การขับเคลื่อนภายนอกเพียงอย่างเดียวจะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลง ที่ไม่เป็นการปรับตัวแบบ transformation ที่ภายในและภายนอกปรับเปลี่ยนไปพร้อม ๆ กัน

ภาพที่ 1 เนื้อหาจากหนังสือ The Metamorphosis by Franz Kafka

อุปสรรคที่จะทำให้เกิด lifelong learning แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความท่วมท้นของข้อมูลมหาศาล ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ข้อมูลเกี่ยวกับ lifelong learning มีมากกว่า 500 talk
2. ตำแหน่งงาน และตลาดที่เปลี่ยนไป ต้องเตรียมตัวอย่างไร

ความท้าทายที่จะทำให้เกิด lifelong learning แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับปัจเจก ทำไมต้องเรียน เรียนไปเพื่ออะไร
2. ระดับ learning provider เข้าถึงความรู้อย่างไร จะทำอย่างไรให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
3. ระดับองค์กร และประเทศ จะทำอย่างไรให้ตอบโจทย์ความท้าทายระดับโลกที่กำลังเผชิญอยู่

สำหรับมุมมองในระดับปัจเจกบุคคลที่เป็นทั้งผู้เรียนและผู้สอน ต้องมีการพัฒนาตนเอง โดยผู้เรียนนั้นจะต้องมีการพัฒนาทักษะ learn, unlearn และ relearn โดย unlearn และ relearn เป็นทักษะที่ใช้ได้จริง และต้องฝึกฝน ความท้าทายที่ไม่รู้ตัวคือ เราต้อง unlearn หรือ relearn เมื่อเทียบกับเด็กเล็ก ๆ ที่มีการเลียนแบบผู้ใหญ่ ทำตาม การแสดงออก การพูด เป็นการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานการ learning ของมนุษย์ แต่ส่วนหนึ่งนั้นเป็นที่มาของ learning fatigue ที่มนุษย์ต้องฝึก ต้องเหนื่อย อาจเกิดจากการเชื่อมโยงในยุคของ information fatigue ที่มีการหลั่งไหลข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก

เมื่อมองในส่วนของการ education เปรียบเสมือน explicit knowledge และ learning เปรียบเสมือน tacit knowledge เป็นประสบการณ์ ทักษะที่สั่งสมมา แต่เมื่อไหร่ที่ใส่ explicit knowledge ไปจำนวนมาก tacit knowledge จะเกิดน้อยลง มีแต่ความรู้แบบเดิมที่เคยมีมา ไม่เกิด Innovation ใหม่ ๆ ตามสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการใช้ explicit knowledge หรือ tacit knowledge มักเชื่อมโยงกับบริบทแต่ละองค์กรด้วย ในมุมมองของผู้เรียนจึงต้อง balance ให้ดีทั้งในส่วนการใช้ explicit knowledge หรือ tacit knowledge

โดยในมุมมองของผู้สอนนั้นต้องมี lifelong learning จัดการในสิ่งที่สอนให้เป็น lifelong learning โดยเป็นผู้สร้างพื้นที่ให้นักเรียนกล้าที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูช่วยผลักดันนักเรียนไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่าง education และ learning ครูมีการเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอน และส่งโจทย์ให้นักเรียนได้คิด ตกตะกอน หรือสร้างความรู้แนวใหม่เกิดขึ้น ซึ่งครูต้องกล้าที่จะสอน ตัดความกลัวออก อดช่องว่างที่จะเกิดขึ้นจากความกลัวในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการ learning ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน นับเป็นความท้าทายมากสำหรับครูรุ่นใหม่

ในส่วนหลักสูตรการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้เกิด lifelong learning การผลิตองค์ความรู้จำนวนมาก การที่จะใส่ข้อมูลทั้งหมดอาจเป็นไปได้ เราตีความการเรียนรู้ การศึกษาว่าเป็น content base อาจเกิด gap ทำให้การเรียนรู้ล่าช้า content base อาจไม่ใช่การเรียนรู้รูปแบบเดียวแต่ให้ดูปัญหาที่กำลังเผชิญ หรือประเด็นที่สำคัญ และมองหาเป้าหมายในแต่ละ Phase ก่อน หา content และทักษะที่เสริมการเรียนรู้ในส่วนนั้น ๆ

บรรยากาศสำหรับการเรียนรู้แบบ lifelong learning ให้เริ่มมองจาก space หรือการเปิดพื้นที่ว่างให้เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้ง safe space เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการคิด ตั้งคำถาม แต่เมื่อ space ถูกคลุมด้วย agenda หรือ curriculum กำหนดการต่าง ๆ แต่สามารถทำให้เกิดเป็น free space ที่นักเรียนร่วมออกแบบกระบวนการต่าง ๆ ได้ ซึ่ง safe space เมื่อมองในเด็กเล็ก ถ้าพบว่ามีอะไรที่แตกต่างจากสิ่งที่ทำ รู้สึกไม่ปลอดภัย อะไรที่เคยทำแบบอิสระ จะหยุดทำสิ่งนั้นทันที และไปทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่บอกให้ทำ ซึ่งเป็นการปิดกั้นการสร้าง Innovation หรือในการจัดประชุมวิชาการต่าง ๆ ถ้าสร้างบรรยากาศให้รู้สึกปลอดภัย สนุก เป็นกันเอง ลดความเป็นทางการ จะเกิดการสร้าง idea ใหม่ ๆ

บรรยากาศการเรียนรู้ของประเทศสิงคโปร์ในการสร้าง lifelong learning จะเกี่ยวข้องกับทุนมนุษย์เป็นส่วนมาก มองในเรื่องการแข่งขัน แรงจูงใจ ต้องมีการ reskill และ upskill เพื่อการอยู่รอด โดยมีการจัดตั้งหน่วยงาน skill Future Singapore ในการส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อปรับทักษะแรงงานใหม่ แต่หลักสูตรที่รัฐบาลสนับสนุนและมี credit สูงจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการสร้างตลาดแรงงาน ในส่วนของประเทศฟินแลนด์ จะมองในเรื่อง well being ซึ่งเป็นคุณภาพชีวิตของบุคคล ความเป็นอยู่ สวัสดิการต่าง ๆ แต่ละบุคคลสามารถเลือกทำในสิ่งที่สนใจอยากทำได้ ความแตกต่างของทั้งสองประเทศเป็นเรื่องของบริบท หรือนโยบายที่ถูกกำหนดให้ทำหรือไม่ ถ้าต้องทำตามคำสั่ง จะเป็น education ที่เป็นระบบ แต่จะเป็นการ fix model ไม่เกิด idea หรือ innovation ใหม่ ๆ ขึ้นมา

เมื่อพูดถึงการเรียนรู้ eco system กับการสร้าง lifelong learning ที่ผ่านมามองภาพกระทรวงศึกษาธิการ หรือคนที่อยู่ในวงการศึกษานั้น แต่ถ้ามอง learning เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของมนุษย์ เรื่องของการเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน การเรียนรู้จะมาจากประสบการณ์ หรือเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ซึ่งตัวเราเป็นได้ทั้งผู้เรียน และผู้ให้ความรู้ ซึ่งครบวงจรการเรียนรู้ที่ทุกคนเกิดการตกตะกอนความรู้ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์บนพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่เป็น platform กลาง ถ้าจะให้เกิดการสร้าง lifelong learning ในประเทศต้องเปิดขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้าง สร้างพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ อยากเรียนต้องได้เรียน อยากรู้ต้องได้รู้

ทิศทางการสร้าง lifelong learning ในประเทศไทย มองจาก tacit Knowledge ในประเทศไทย บริบท ทรัพยากร เรื่องที่ผู้เชี่ยวชาญ ปัญหาแรงจูงใจที่ต้องแก้ไข ตั้งโจทย์และมองเรื่องที่ต้องดำเนินการก่อน โจทย์ที่สำคัญมาก ๆ คือ เรื่องการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น education หรือ learning มีคนจำนวนมากที่ยังไม่สามารถเข้าถึง learning opportunity ยังคงมีความเลื่อมล้ำในการเรียนรู้อยู่ เมื่อมอง 2 มุมระหว่งประเทศไทย และต่างประเทศ พบว่า การเรียนรู้ในต่างประเทศจะเป็นแบบ learning ที่ชัดเจน ส่วนประเทศไทย learning process นั้น ค่อนข้างดีขึ้น ส่วน education จะอยู่ในลำดับต้น ๆ ถ้าประเทศไทยจะพัฒนาต่อไป ต้องส่งเสริม learning process มากขึ้น หลักสูตรต่าง ๆ ต้องปรับในเรื่อง education ให้บูรณาการกับ

learning ให้มากขึ้น ซึ่งในช่วงแรกอาจจะยาก แต่ถ้าสร้างให้การเรียนรู้เป็นธรรมชาติจะเกิดประสบการณ์ที่ดีในห้องเรียน และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายขึ้นในตัวเองแบบอัตโนมัติ

โดยองค์กรขนาดใหญ่อย่างคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลนั้น คุณพรกล่าวทิ้งท้ายว่า จะทำให้เกิด lifelong learning ได้นั้น ต้องเชื่อม 3 คำนี้เข้าด้วยกันคือ “กล้า เชื่อ ปล่อย” กล้าที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เชื่อมมั่นในความเป็นมนุษย์ และปล่อยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากร

คุณพร สูงเด่น

Story Curator นักสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ผู้ดำเนินการอภิปราย

รศ. นพ.ตรีภพ เลิศบรรณพงษ์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนาคุณภาพ

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ผู้บันทึกบทเรียน

นางสาวปารวี สยัดพานิช

ผู้ตรวจทานบทเรียน

นายเอกกนก พนาดำรง

Siriraj KM

Link - Share - Learn

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
ตึกอำนวยการ ชั้น 1 เลขที่ 2 ถนนวังหลัง แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร. 0 2419 9009 หรือ 0 2419 9750
Email : sirirajkm@gmail.com

@Sirirajkm